

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ №9

София, 30 септември 1994 г.

(обн. ДВ, бр. 87 от 25 октомври 1994 г.)

Конституционният съд в състав:

Председател: Асен Манов

Членове: Младен Данаилов

Николай Павлов

Милчо Костов

Теодор Чипев

Цанко Хаджистойчев

Милена Жабинска

Станислав Димитров

Любен Корнезов

Нено Неновски

Пенчо Пенев

при участието на секретар-протоколчика Росица Топалова разгледа в закрито заседание на 30 септември 1994 г. к. д. № 11/94 г., докладвано от съдията Станислав Димитров.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България. Образувано е на 22 юли 1994 г. по искане на 60 народни представители от 36-о Народно събрание за установяване на противоконституционност на чл. 16, ал. 1 и 4, т. 3, чл. 22, ал. 1, т. 5 и 6, чл. 24, чл. 29, ал. 1, т. 3, 5 и 6, чл. 35, чл. 125, т. 1 и чл. 127, ал. 6 и 7 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) и § 3, 8, 10, ал. 2 и 11 от преходните и заключителните му разпоредби, както и евентуално произтичащата от това противоконституционност на целия закон или на отделни негови глави и

раздели. В искането се поддържа и че влизането в сила на ЗСВ (ДВ, бр. 59 от 1994 г.) по общия предвиден в Конституцията ред е противоконституционно.

В обстоятелствената част на искането са развити съображения за противоконституционност на ЗСВ, респективно на отделни негови глави, раздели и разпоредби поради противоречие с чл. 6, ал. 2, чл. 117, ал. 2, чл. 119, ал. 1, чл. 126, 128, чл. 129, ал. 3, чл. 130, ал. 2 и 4 от Конституцията, както и с § 4 от преходните и заключителните ѝ разпоредби.

С определение от 28 юли 1994 г. искането е прието за допустимо. Със същото определение са конституирани като заинтересувани страни по делото президентът, Председателството на Народното събрание, Върховният съд, главният прокурор, Висшият съдебен съвет, министърът на правосъдието, Националната следствена служба и Висшият адвокатски съвет, на които е дадена възможност в четиринадесетдневен срок да представят становища по искането.

Постъпили са писмени становища от главния прокурор, министъра на правосъдието и Висшия адвокатски съвет, както и допълнителни бележки от главния прокурор.

Становището на главния прокурор е, че посочените в искането на народните представители разпоредби от ЗСВ са противоконституционни (с изключение на чл. 22, ал. 1, т. 5). Не взима становище по искането за обявяване противоконституционността на закона изцяло или на отделни глави и раздели от него. В допълнителните си бележки главният прокурор развива подробни съображения за противоконституционност на чл. 16 и 127 ЗСВ и свързаните с тях съответно § 11 и 8 от преходните и заключителните разпоредби на същия закон.

Министърът на правосъдието намира искането за неоснователно. Според него единствено разпоредбата на 8 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗСВ е противоконституционна.

Висшият адвокатски съвет поддържа искането на народните представители. Обосновава в становището си противоконституционност и на други норми от ЗСВ, непосочени в искането.

Като доказателства по делото са приети: стенограмите от пленарните заседания на Народното събрание на първо и второ четене на ЗСВ, протоколите от заседанията на Законодателната комисия по същия закон и проекта за Закон за устройство на съдилищата, внесен от Министерския съвет.

В искането на народните представители се претендира установяването на противоконституционност на разпоредбите на чл. 16, ал. 1 ЗСВ и на § 8 и 11 от преходните и заключителните разпоредби на същия закон, както и "влизането в сила на закона по общия предвиден от Конституцията ред". Тези искания съвпадат с искането на президента на републиката по к. д. № 9/94 г. за установяване противоконституционност на чл. 16, ал.1 ЗСВ и § 8 и 11 от преходните и заключителните му разпоредби и с искането на главния прокурор по к. д. 10/94 г. за обявяване за противоконституционен определения момент за влизане в сила на ЗСВ. По тези две дела Конституционният съд се е произнесъл с решения - № 8/15.IX.1994 г. по к. д. 9/94 г. (ДВ, бр. 78 от 1994 г.) и № 7/11.VIII.1994 г. по к. д.10/94 г. (ДВ, бр. 79 от 1994 г.). Поради това производството по настоящото дело в тези му части следва да бъде прекратено.

Конституционният съд, след като обсъди съображенията, развити в искането и в становищата на страните, както и приетите по делото писмени доказателства, прие следното:

По чл. 16, ал. 4, т. 3 ЗСВ

С нормата се обявява несъвместимост на положението на член на Висшия съдебен съвет (ВСС) с упражняването на свободна, търговска или друга професионална дейност с изключение на преподавателска във висши училища. При тази редакция на чл. 16, ал. 4, т. 3 би трябвало да се приеме, че качеството на член на ВСС изключва възможността да се упражнява освен свободна и търговска и каквато и да е друга платена професионална дейност с едно единствено изключение - преподавателска дейност във висши училища. Това предполага, че членовете на ВСС, които са съдии, прокурори и следователи, също не могат да работят като магистрати през време на мандата им във ВСС, тъй като биха упражнявали платена професионална дейност. При съпоставяне обаче на този текст с текста на чл. 24, ал. 1, изр. 1 може да се направи извод, че идеята на законодателя, вложена в нормата на чл. 16, ал. 4, т. 3, е друга, а именно, че членовете на ВСС, които са съдии, прокурори и следователи, могат да продължат да изпълняват основната си дейност, в какъвто смисъл е разпоредбата на чл. 24, ал. 1, изр. 1: "Членовете на Висшия съдебен съвет, които не са съдии, прокурори или следователи, прекъсват изпълнението на дейността, която са упражнявали до избирането им." Сравнявайки двата текста се открива и друго нетърпимо противоречие. Според чл. 16, ал. 4, т. 3 няма несъвместимост на положението на член на ВСС с преподавателска дейност във висше училище, но според чл. 24, ал. 1, изр. 1 той трябва да прекъсне дейността, която е упражнявал до избирането му, защото само членовете на ВСС, които са съдии, прокурори и следователи, не прекъсват изпълнението на дейността си.

За да може да се прецени конституционосъобразността на тези противоречиви законови норми, е необходимо преди това да се разкрие действителното им съдържание. В случая то не може да бъде установено със сигурност. Несъвършенството на закона и противоречията между неговите

норми нарушават принципа на чл. 4, ал. 1 от Конституцията. Република България е правова държава и се управлява според Конституцията и законите. Този конституционен принцип би могъл да се спази само ако съдържащите се в нормативните актове разпоредби са ясни, точни и непротиворечиви. Иначе те не биха били годни да регулират основните обществени отношения.

По отношение на останалите членове на ВСС (адвокати, юрисконсулти и др.), които не са съдии, прокурори, следователи и преподаватели във висши училища, нормата на чл. 16, ал. 4, т. 3 не буди съмнение (даже и съпоставена с чл. 24, ал. 1, изр. 1) - те не могат да упражняват свободна, търговска и друга платена професионална дейност и трябва да я прекъснат. Това означава, че адвокатът за пет години, колкото е мандатът на избран член на ВСС, трябва да престане да упражнява професията си с всички неблагоприятни от това последици, юрисконсултът също не може да изпълнява дейността си, докато нормата не забранява на съдията, прокурора, следователя и/или преподавателя във висше училище да продължи да упражнява основната си професионална дейност, въпреки че всички юристи - членове на ВСС, имат еднакво образование, еднаква правоспособност и избираемост. По този начин с разпоредбата на чл. 16, ал. 4, т. 3 се създават привилегии за определена категория юристи и ограничение на правата за друга в нарушение на принципа на равенството, прогласен в чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Установените със закона правила за несъвместимост трябва да се отнасят за всички членове на ВСС (както са посочени в т. 1 и 2 от ал. 4 на чл. 16), а не да засягат само част от тях.

По изложените съображения нормата на чл. 16, ал. 4, т. 3 ЗСВ е противоконституционна.

II

По чл. 22, ал. 1, т. 5 ЗСВ

В искането се поддържа, че тази разпоредба противоречи на чл. 130, ал. 4 от Конституцията, съгласно който мандатът на изборните членове на ВСС е пет години.

Мандатността гарантира стабилност и независимост на съответния публичноправен орган. Предсрочното прекратяване на мандата е допустимо по изключение и само при настъпване на такива обстоятелства, които обективно отнемат възможността да се изпълняват задълженията, възложени с мандата, както и при подаване на оставка. В Конституцията не са посочени основанията, на които мандатът на избран член на ВСС може да бъде прекратен предсрочно. Тези основания обаче не могат да се различават от основанията, при които би могло да бъдат освободени предсрочно лица на други изборни длъжности с определен мандат, като например народните представители (чл. 72, ал. 1 от Конституцията), конституционните съдии (чл. 148, ал. 1 от Конституцията) или при освобождаване на несменяемите съдии (чл. 129, ал. 3, изр. 2 от Конституцията). Във всички тези случаи основанията за предсрочно прекратяване на мандата са обективни причини - смърт, влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление, фактическа невъзможност за изпълнение на задълженията за определен срок (включително тежкото физическо или психическо заболяване, последното водещо и до поставяне под запрещение) или пък подаване на оставка. От посочените по-горе текстове на Конституцията се установява, че конституционният законодател, отдавайки необходимото значение на мандатността, е ограничил максимално основанията за нейното предсрочно прекратяване. Затова и при създаването на съответна норма в ЗСВ за предсрочно прекратяване на мандата на изборните членове на ВСС не е следвало да се излиза извън рамката на конституционните принципи за максимално ограничаване на основанията. Всяко разширяване на тези

основания със закон трябва да се възприема като нарушение на Конституцията.

С точка 5 от ал. 1 на чл. 22 ЗСВ се създава едно основание за предсрочно прекратяване на мандата, което е извън тази рамка, и то засягащо само изборните членове на ВСС от квотата на съдебната власт. В чл. 130, ал. 3 от Конституцията не е посочено, че единадесетте членове на ВСС, избрани от органите на съдебната власт, задължително трябва да бъдат действащи съдии, прокурори и следователи. Нормално би било да бъдат такива и това правило е намерило място в разпоредбата на чл. 17, ал. 2 ЗСВ. От друга страна, няма никаква конституционна пречка действащи съдии, прокурори и следователи да бъдат избрани и от Народното събрание. При това положение според нормата на чл. 22, ал. 1, т. 5, ако един съдия, прокурор или следовател, член на ВСС от квотата на съдебната власт, бъде освободен от длъжност, той трябва да бъде освободен и като член на ВСС преди изтичане на мандата му, а за друг съдия, прокурор или следовател от квотата на Народното събрание при същите условия не би имало законно основание да бъде предсрочно прекратен мандатът му като член на ВСС. Основанията за освобождаване на несменяемите съдии, прокурори и следователи по чл. 129, ал. 3, изр. 2 от Конституцията всъщност са и основания за предсрочно прекратяване на мандата на избран член на ВСС. Но ако един съдия, прокурор или следовател, избран член на ВСС, си подаде оставката като магистрат, няма конституционна пречка да продължи да бъде член на ВСС до изтичане на мандата му. Създаденото основание с чл. 22, ал. 1, т. 5 ЗСВ неоправдано и противоконституционно разширява възможностите за предсрочно прекратяване на предвидения в чл. 130, ал. 4 от Конституцията петгодишен мандат на изборните членове на ВСС.

Освен това тази норма съвършено произволно поставя при различни условия избраните за членове на ВСС съдии, прокурори и следователи от органите на съдебната власт и от Народното събрание.

Ето защо разпоредбата на чл. 22, ал. 1, т. 5 ЗСВ е противоконституционна.

III

По чл. 22, ал. 1, т. 6 ЗСВ

С чл. 130, ал. 4 от Конституцията се установява петгодишен мандат за изборните членове на ВСС. В раздел II са изложени съображения за значението на мандатността и принципите за предсрочното ѝ прекратяване. Както вече се посочи, основанията за предсрочно прекратяване на индивидуалния мандат трябва да бъдат винаги или обективни факти, които не търпят субективни интерпретации, или оставка. Недопустимо е предсрочно прекратяване на мандат на базата на субективни преценки. Въведеното с чл. 22, ал. 1, т. 6 основание за предсрочно прекратяване на мандата на изборните членове на ВСС (системно неизпълнение на професионалните задължения или поведение, уронващо престижа на съдебната власт) създава широки и неограничени възможности за субективни преценки на поведението на определен член на ВСС и в крайна сметка би могло да доведе до неговото отстраняване поради лични, партийни или други користни съображения и подбуди. С тази разпоредба на закона се компрометира мандатният принцип за изборните членове на ВСС, прогласен в чл. 130, ал. 4 от Конституцията, поради което е и противоконституционна.

По тези съображения Конституционният съд прие, че нормата на чл. 22, ал. 1, т. 6 ЗСВ е противоконституционна.

IV

По чл. 24 ЗСВ

Разпоредбата на чл. 24, ал. 1, изр. 1 третира по различен начин изборните членове на ВСС - съдиите, прокурорите и следователите запазват постоянната си работа и длъжности и продължават да работят като

магистрати, а останалите членове прекъсват изпълнението на дейността си, която са упражнявали до избирането им. С този текст наново се поставя знак на неравенство между юристи по тесен профилиран белег на юридическата професия в нарушение на чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Или всички изборни членове на ВСС трябва да прекъснат изпълнението на дейността си, която са изпълнявали до избирането им, или всички да продължат да я изпълняват. Недопустимо е да се създават привилегии за едните и ограничения на правата за другите. По този въпрос, както и относно констатираните противоречия между разпоредбите на чл. 16, ал. 4, т. 3 и чл. 24, ал. 1, изр. 1 и тяхното значение са изложени подробни съображения в раздел I. Несъвършенството на нормата на чл. 24 се разкрива и в друга насока. Втората алинея на този текст постановява, че изборните членове на ВСС получават трудово възнаграждение. Това предполага, че всеки член на ВСС се намира в трудово-правно отношение. Разпоредбата се отнася за всички изборни членове на ВСС без изключение, включително и съдии, прокурори и следователи. От друга страна, ал. 1, изр. 1 на чл. 24 изключва същите от задължението да прекъснат изпълнението на дейността си, която са упражнявали до избирането им, т.е. трудовият им договор със съответния съд, прокуратура или следствена служба не се прекратява. При тези противоречиви норми не е ясно изборните членове на ВСС, които са съдии, прокурори и следователи, откъде ще получават трудовото си възнаграждение - от ВСС или от съответния съд, прокуратура или следствена служба. Съдържащите се в чл. 24 съществени противоречия, нееднаквото третиране на различни групи юристи, членове на ВСС, както и отклонението от идеята на конституционния законодател за създаване на един орган, който не действа непрекъснато, какъвто е ВСС, дават основание тази разпоредба на ЗСВ да бъде обявена изцяло за противоконституционна.

V

По чл. 29, ал. 1, т. 3 и 5 ЗСВ

В чл. 29, ал. 1 ЗСВ се изброяват основанията за освобождаване на председателя на Върховния касационен съд (ВКС), председателя на Върховния административен съд (ВАС) и главния прокурор преди изтичане на мандата им. Законът не сочи колко години е този мандат, но той е определен на седем години с разпоредбата на чл. 129, ал. 2 от Конституцията.

Основания за предсрочно прекратяване на мандата на председателя на ВКС, председателя на ВАС и главния прокурор не са посочени в Конституцията. Съществуват обаче обективни обстоятелства, при чието настъпване се налага мандатът им да бъде прекратен предсрочно. В чл. 129, ал. 3, изр. 2 от Конституцията са посочени случаите, в които несменяемите съдии могат да бъдат освободени от длъжност. Тези случаи именно (без пенсионирането, защото тримата висши магистрати са с мандат) трябва да се приемат и като основания за предсрочно прекратяване, на мандата на председателя на ВКС, председателя на ВАС и главния прокурор. В този смисъл са т. 1, 2 (с една забележка - не е посочен срокът на трайната фактическа невъзможност за изпълнение на правомощията) и т. 4 от ал. 1 на чл. 29.

Точки 3 (при нарушаване на Конституцията и законите) и 5 (когато системно не изпълняват професионалните си задължения или с поведението си уронват престижа на съдебната власт) обаче са противоконституционни по вече изложените съображения в раздели II и III относно предсрочното прекратяване на мандата на членовете на ВСС. Това са основания, които дават възможност за субективни преценки, понякога водещи и до произвол, поради което са недопустими при предсрочно прекратяване на индивидуален мандат. Формулировките на тези текстове са и много общи и неконкретизирани. Те лесно могат да компрометират установения от Конституцията седемгодишен мандат на тримата висши магистрати.

По изложените съображения тези две точки от ал. 1 на чл. 29 ЗСВ трябва да бъдат обявени за противоконституционни - нарушаващи чл. 129, ал. 2 от Конституцията.

VI

По чл. 29, ал. 1, т. 6 ЗСВ

Според тази разпоредба председателят на ВКС, председателят на ВАС и главният прокурор могат да бъдат освободени преди изтичане на мандата им при несъвместимост с длъжности и дейности по чл. 16, ал. 4 ЗСВ.

В конституцията се съдържат разпоредби, които регламентират несъвместимостта на мандата на народните представители, на президента и вицепрезидента, на членовете на Конституционния съд със заемане на определени длъжности и упражняване на определени дейности (чл. 68, ал. 1, чл. 95, ал. 2, чл. 147, ал. 5). За други мандатни длъжности, като висшите магистрати и изборните членове на ВСС, Конституцията не съдържа норми за несъвместимост. Поради това и съобразно разпоредбите на чл. 133 от Конституцията несъвместимостта и последиците от несъобразяването с нея са уредени в ЗСВ.

Институтът на несъвместимостта между функциите на висшите магистрати с определен мандат и други функции извън съдебната власт утвърждава принципите на чл. 8 и чл. 117, ал. 2 от Конституцията за разделение на властите и за независимостта на съдебната власт, както и принципа за упражняване на държавните функции от различни субекти.

Положението на председателя на ВКС, председателя на ВАС и главния прокурор изключва едновременно упражняване и на други длъжности и дейности, посочени в ЗСВ. Нарушаването на нормите за несъвместимост е основание за предсрочно прекратяване на мандата.

Ето защо разпоредбата на чл. 29, ал. 1, т. 6 ЗСВ не е противоконституционна.

VII

По чл. 35 ЗСВ

С глава трета на ЗСВ (чл. 35 и 36) се създава инспекторат към Министерството на правосъдието. В искането, без да се поддържа категорично, че тази разпоредба на закона е противоконституционна, се изразява съмнение, че инспекторатът, като орган на изпълнителната власт, може да изпълнява при определени условия известно влияние върху съдебната власт и по този начин да накърнява нейната независимост. Поддържа се, че създаването на отделни инспекторати към Върховния касационен съд, към Главната прокуратура и към Националната следствена служба ще отстрани съмнението за известна намеса на изпълнителната власт в съдебната, а от друга страна, ще може да упражнява контрол и върху дейността на Върховния касационен съд, Върховния административен съд, Главната прокуратура и Националната следствена служба, какъвто съгласно чл. 35, ал. 2 от закона инспекторатът към Министерството на правосъдието не може да упражнява.

Изложените съображения всъщност са съображения за целесъобразност, но не и за противоконституционност. Правомощията на инспектората нямат характер на намеса в работата на независимата съдебна власт. Проверката на организацията по образуването и движението на съдебните, прокурорските, следствените, изпълнителните и нотариалните дела и анализа на свършените дела и актове, до каквато дейност се ограничават тези правомощия, не може да се приеме като намеса на изпълнителната власт в работата на съдебната. Нещо повече - макар и създаден към Министерството на правосъдието, инспекторатът с дейността си ще подпомага съдебната власт, тъй като съгласно разпоредбата на чл. 35, ал. 1, т. 5 ЗСВ той е длъжен да предоставя информация за констатациите си на ВСС.

По изложените съображения Конституционният съд прие, че разпоредбата на чл. 35 ЗСВ не е противоконституционна.

VIII

По чл. 125, т. 1 ЗСВ

В искането се поддържа, че този текст от ЗСВ е противоконституционен, тъй като противоречи на разпоредбите на чл. 119, ал. 1, чл. 126 и 128 от Конституцията. Съображенията в подкрепа на искането се свеждат до следното: чл. 119, ал. 1 и чл. 126 от Конституцията определят като самостоятелни органи на съдебната власт Върховния касационен съд, Върховния административен съд и главния прокурор. Следствието съгласно чл. 128 от Конституцията е само част от съдебната власт. С оглед на това е недопустимо, какъвто е подходът на чл. 125, т. 1 ЗСВ, директорът на Националната следствена служба да бъде приравнен по ранг с председателя на Върховния касационен съд, председателя на Върховния административен съд и главния прокурор. Искането е неоснователно. В чл. 125 ЗСВ се изброяват съдийските, прокурорските и следователските длъжности, като в т. 1 са посочени висшите ръководители на тези органи. В отделните точки на чл. 125 се сочат различните степени на съдийските, прокурорските и следователските длъжности по низходяща линия. Текстът не приравнява в отделните точки съответните длъжности в съда, прокуратурата и следствието. В този смисъл не може да се поддържа, че с т. 1 посочените ръководители на съда, прокуратурата и следствието са изравнени по статут във всяко отношение. С оглед на това не може да се приеме, че разпоредбата на чл. 125, т. 1 ЗСВ е противоконституционна.

IX

По чл. 127, ал. 6 и 7 ЗСВ

В първите четири алинеи на чл. 127 ЗСВ са посочени изискванията за необходимия юридически стаж за назначаване на съдии, прокурори и

следователи. Алинея 5 разпорежда, че за стаж по ал. 1 - 4 се зачита прослуженото време като съдия, прокурор, следовател, адвокат, младши съдия, младши прокурор, съдия-изпълнител, нотариус, научен работник по правни науки, съдебен инспектор, експерт по законодателството, юрисконсулт и правен съветник в държавно и общинско управление.

За заемане на длъжност съдия в апелативен съд, прокурор в апелативна прокуратура и следовател в специализиран отдел в Националната следствена служба ал. 6 на чл. 127 ЗСВ изисква от предвидения в ал. 3 стаж кандидатът да има най-малко три години специализиран стаж като съдия, прокурор или следовател, а по ал. 4 съдия във Върховния касационен съд и Върховния административен съд, прокурор в Главната прокуратура и ръководител на специализиран отдел в Националната следствена служба - пет години.

Алинея 7 на същия текст разпорежда, че изискванията по ал. 2 - 6 се прилагат съответно и за ръководителите на окръжните съдилища, окръжните прокуратури, окръжните следствени служби, апелативните съдилища, апелативните прокуратури, председателя на Върховния касационен съд, председателя на Върховния административен съд, главния прокурор и директора на Националната следствена служба.

С нормата на § 13 от преходните и заключителните разпоредби на ЗСВ прекараният стаж като арбитър се приравнява на стаж по чл. 127, ал. 5, а по ал. 6 се приравнява на стаж като съдия.

В искането се излагат съображения за противоречие на чл. 127, ал. 6 и 7 ЗСВ с разпоредбата на чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Поддържа се, че е естествено за заемането на определени длъжности в съдебната система да се изисква юридическо образование и съответен професионален стаж и че това е намерило израз в разпоредбите на чл. 127, ал. 1 - 5. Поддържа се, че ал. 5 установява един общоприет в правните системи принцип, а именно, че професионален стаж е този на съдията, прокурора, следователя, адвоката,

съдията-изпълнител, нотариуса, научния работник по правни науки, съдебните инспектори, правните съветници. Всички тези юристи работят в правната сфера и имат еднакви възможности да овладеят изискванията, необходими за заемане на съответните длъжности. Тези юристи са равни според закона с оглед идентичността на тяхното образование и работа по специалността им, като е в съответствие с принципа, съответно приложен по отношение на една категория граждани. В отклонение и нарушение на този принцип обаче ал. 6 и 7 от чл. 127 ЗСВ изключват адвокатите от кръга на юристите, които могат да заемат определени длъжности.

Изложените съображения и доводи за противоконституционност на чл. 127, ал. 6 и 7 ЗСВ са неоснователни. Законът за съдебната власт е приет на основание чл. 133 от Конституцията. Тази конституционна норма изрично разпорежда, че организацията и дейността на ВСС, на съдилищата, на прокурорските и на следствените органи, статутът на съдиите, прокурорите и следователите, както и условията и редът за тяхното назначаване и освобождаване от длъжност се уреждат със закон. Разпоредбите на закона разбира се не могат да нарушават конституционни норми и принципи. В случая обаче доводът за противоречие на чл. 127, ал. 6 и 7 ЗСВ с чл. 6, ал. 2 от Конституцията е неоснователен.

Изискването за специален юридически стаж в рамките на изискуемия общ юридически стаж за заемане на по-висши съдийски, прокурорски и следователски длъжности е свързано с придобиването на по-висока професионална подготовка, необходима за тези длъжности. Това изискване е подход и критерий на законодателя за висок професионализъм. Това е неговата преценка. Възможно е да има по-добър подход и по-точен критерий от друго гледище, но това е въпрос на целесъобразност, а не на конституционосъобразност. Няма нарушение на чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Признакът професионализъм не е между изчерпателно изброените в този конституционен текст социални признаци за недопускане

на ограничение на правата. Следователно изискването за необходими професионални качества за заемане на определени длъжности не е противоконституционно.

По тези съображения разпоредбите на чл. 127, ал. 6 и 7 ЗСВ не са противоконституционни.

X

По § 3, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на ЗСВ

В искането се поддържа, че разпоредбата противоречи на принципа на несменяемост на съдиите, произтичащ от чл. 117, ал. 2 и изрично прокламиран в чл. 129, ал. 3 от Конституцията. Изтъкват се съображения в смисъл, че несменяемостта на съдиите не може да бъде в зависимост от промени в съдоустройствената или процесуалната система и че е недопустимо преименуването на съд или създаването на нови съдилища да води до преназначаване на заварените съдии.

Нормата на § 3, ал. 1 в частта ѝ, с която се постановява, че заварените съдии, прокурори и следователи продължават да изпълняват задълженията си, не противоречи на Конституцията. Втората ѝ част обаче, с която се изключват съдиите от Върховния съд, т.е. те прекъсват изпълнението на задълженията си, е противоконституционна.

Прекъсването на изпълнението на задълженията на съдиите от Върховния съд практически означава отстраняването им или освобождаването им от длъжностите, които заемат. Магистратите не могат да бъдат освобождавани от длъжност пряко от законодателя с негов акт, а само от оправомощения от Конституцията орган - ВСС, съобразно посочените в закона основания и уредената в него процедура. Прякото освобождаване от длъжност на магистрати от законодателната власт (чрез преходни разпоредби в закон) е нарушение на чл. 129, ал. 1 от Конституцията, който оправомощава ВСС да назначава, повишава,

понижава, премества и освобождава от длъжност съдиите, прокурорите и следователите. Нарушение е и на принципите за разделение на властите и за независимостта на съдебната власт (чл. 8 и чл. 117, ал. 2 от Конституцията). Нарушение е и на разпоредбите на чл. 129, ал. 2 и 3 от Конституцията относно мандата на председателя на Върховния съд и несменяемостта на съдиите.

От друга страна, разпоредбата на § 3, ал. 1 ЗСВ в частта ѝ, с която се изключват съдиите от Върховния съд от останалите магистрати, които продължават да изпълняват задълженията си, обезсмисля нормата на § 15 от преходните и заключителните разпоредби на същия закон и я прави неприложима. Не е възможно Върховният съд да изпълнява компетенциите на Върховния касационен съд и Върховния административен съд, ако по силата на § 3, ал. 1 съдиите от Върховния съд вече не изпълняват задълженията си. Всяка институция, лишена от персонален състав, престава да действа. Създаването на такива противоречиви, взаимноизключващи се и лишени от логика и смисъл законови норми е нарушение на чл. 4, ал. 1 от Конституцията.

По изложените съображения разпоредбата на § 3, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на ЗСВ е противоконституционна в частта ѝ, с която се разпорежда, че само съдиите от Върховния съд, от заварените от закона съдии, прокурори и следователи не продължават да изпълняват задълженията си.

XI

По § 10, ал. 2 от преходните и заключителни те разпоредби на ЗСВ

С § 10, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на ЗСВ се дава възможност на съдиите, прокурорите и следователите, които са освободени, преместени без тяхно съгласие или понижени в длъжност от ВСС до влизане в сила на този закон да обжалват решението пред

Върховния административен съд в тримесечен срок от влизане на закона в сила.

В искането се поддържа, че тази разпоредба създава правна несигурност, която противоречи на принципите, върху които е изградена съдебната система, без да се обосновават конкретни нарушения на Конституцията.

Много от засегнатите магистрати са пропуснали сроковете за обжалване на постановените от ВСС решения не по тяхна вина. Едва с решението на Конституционния съд № 3 от 17.V.1994 г. по к. д. 1/94 г. (ДВ, бр. 49 от 1994 г.) се изясни възможността за обжалване на актовете на ВСС по реда на административното производство. Това обстоятелство е дало основание на законодателя да създаде законова разпоредба, с която да даде възможност на пропусналите срока за обжалване магистрати да защитят своите субективни права.

Тази норма от преходните и заключителните разпоредби на ЗСВ не противоречи на Конституцията.

XII

По искането за установяване на противоконституционност на Закона за съдебната власт изцяло или на отделни глави и раздели от него

Това искане се обоснова с противоконституционността на конкретни норми от ЗСВ, които проявявали своето противоконституционно действие не само относно материята, която регламентират, но влияели и на съдържанието на целия закон. Тези норми нарушавали духа на ЗСВ.

От установената неконституционност на няколкото разпоредби от ЗСВ не произтича противоконституционност на целия закон или на отделни негови глави и раздели. Противоконституционността на тези конкретни разпоредби не оказва влияние върху целия закон или части от него.

Искането е неоснователно.

По изложените съображения и на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията Конституционният съд

РЕШИ

1. Обявява за противоконституционни следните разпоредби от Закона за съдебната власт (ДВ, бр. 59 от 1994 г.):

чл. 16, ал. 4, т. 3; чл. 22, ал. 1, т. 5 и 6; чл. 24; чл. 29, ал. 1, т. 3 и 5; § 3, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на същия закон в частта й, с която се постановява: "с изключение на съдиите от Върховния съд".

2. Отхвърля искането на 60 народни представители от 36-о Народно събрание за обявяване противоконституционността на следните разпоредби от Закона за съдебната власт:

чл. 29, ал. 1, т. 6; чл. 35; чл. 125, т. 1; чл. 127, ал. 6 и 7; § 10, ал. 2 от Преходните и заключителните разпоредби на същия закон.

3. Отхвърля същото искане за обявяване противоконституционността на целия Закон за съдебната власт или на отделни негови глави и разпоредби като произтичаща последица от обявяване за противоконституционни разпоредбите на закона по точка 1.

4. Прекратява производството по делото в частта му за обявяване противоконституционността на чл. 16, ал. 1 от Закона за съдебната власт и § 8 и 11 от Преходните и заключителните разпоредби на същия закон, както и относно "влизането в сила на закона по общия предвиден в Конституцията ред".

Председател: Асен Манов